

Цетиње, 25. августа.

И „Горски Вијенац“, тај класични спјев славнога српског pjesника и Господара Црне Горе Петра II. Петровића-Његоша, дочекао је ту кобну судбину, да га несавјесне руке употребе као ситну монету за подмиривање нечистих рачуна и ружних намјера! Немирна савјест и несолидна амбиција дохваћају се чак и једне светиње српске, да би је, ради личне и власничке користи, лакше свукле у праšину жалосне и тешке српске садашњости. Ситне душе, пуне зла, ината и пакости, које су својим разорљивим радом створиле нечувен и невиђен напир по српскијем земљама, залијећу се и на врх Ловћена до гроба Владике Рада да и тамо отворе трговину с измишљотинама.

Доцент славистике на бечком универзитету д-р Милан Решетар приређује најновије издање „Горскога Вијенца“. Једно је прије неколико година учинио о своме трошку, а ово најновије, како јављају неки биоградски листови, биће објављено о трошку Краљевине Србије. Против тога нико ништа не може и не треба да има. Док буде Срба, „Горски Вијенац“ биће слављен као једна од најљепших творевина српског ума. У њему ће се увијек налазити нешто ново и недостиживо, драгоцјено и мило за сва српска покољења. Кад се таква књига, без које не би требала да буде ниједна српска кућа, све више умножава и шири, знак је, да се цијени и да је ваљана. Особито је похвално, што се за њена чешћа издања брине и један научник какав је д-р Милан Решетар. Али, ово најновије издање „Горскога Вијенца“ одвојиће се од свију досадашњих. Њему ће бити додано нешто ново, што до сада нико није знао. Та необична новост изазвала је ове наше редове, пуне протеста и оправданог огорчења.

Познато је, да је Владика Раде на првој страници „Горскога Вијенца“ исписао посвету „Праћу Оца Србије“. Та његова pjesма имала би сада у најновијем издању, које приређује Решетар, бити допуњена стиховима Далматинца Јосипа Берсе. Пронашло се од некуда, да Владика Раде није објавио у потпуности своју pjesму „Праћу Оца Србије“, којом уводи читаоце у свој „Горски Вијенац“. То, што тобоже није хтио штампати Владика Раде и што ни у једном од досадашњих многобројних издања „Горскога Вијенца“ није објављено, треба тек сад да се допуни! А ево у чему је ствар. Приређивачи најновијег издања „Горскога Вијенца“ намјеравају, да учине једну допуну, и то тако, да уз стихове Владике Рада, којима глорификује Оца Србије, Црнога Ђорђа, додаду тобоже изгубљене и до сад непознате

стихове, којима аутор pjesме „Праћу Оца Србије“ анатемисе Књаза Милоша због убиства Карађорђа.

Тај фалсификат, који се намјерава учинити, има своју политичку сврху, која нема ништа заједничко са „Горским Вијенцем“ и књижевношћу. Да је Владика Раде у својој pjesми „Праћу Оца Србије“ хтио или налазио за потребно да нешто напише и о Књазу Милошу, он би то без сумње био учинио, те би то још за његова живота изашло, или најдоцније одмах после његове смрти. Али, он то није урадио, јер се његова pjesничка душа, задахнута најширим српским родољубљем, није могла одлучити, да нешто напише против исто тако заслужнога Књаза Милоша, који је Карађорђево дјело прихватио и у истини положио чврсте темеље данашњој Србији.

Откуда да се управо сада долази на мисао, да се допуњавају стихови Владике Рада на основи оригинала, који нигдје не постоји? Зар се у раније вријеме не би имало много више разлога да се учини та допуна, да је Владика Раде одиста сјјевао и оне стихове о Књазу Милошу, који му сада несавјесни људи хоће да подметну као његове?

На Сриједу с оригиналним рукописом Владике Рада, или са подацима, на основу којих су чињена најстарија издања „Горскога Вијенца“, па ће се тек тад видјети, да ли је у pjesми „Праћу Оца Србије“ што изостављено! Ако се тамо нађе оно, што се сад жели подметнути и допунити као у Гундулићевом „Осману“, сваки ће моћи вјеровати да не постоји намјера за прављење фалсификата. У противноме, у томе фалсификату поштен свијет гледаће недостојну трговину с именом једнога славнога српског pjesника и очигледну намјеру, да се и он стави у службу себичних рачуна једне наопаке политике.

Оставите, дакле, на миру свети праћ Петра II. Петровића-Његоша! Не прљајте крвавим рукама „Горски Вијенац“! Таквијем ћете поступцима, ма за њих нашли и фирму каквога научника, створити опште огорчење и српско име само унизити.

Маћедонија и Мароко

Двије су рак-ране на тијелу европскога мира: Маћедонија и Мароко. Силни овога свијета толико су пута држали међусобне састанке и на њима дуго нијећали, како да сачувају свијетски мир од неизлечиве болке, која му пријети са двије стране: са Балкана из Маћедоније, и са западних обала Африке из Марока. Све су остале болке за сада спореднога значаја: и њемачко-енглеска суревњивост, и аустриско-талијанска потајна борба за превласт на Адрији, и умиљавање око

Персискога Шаха, да би се прије изнијела његова кожа на пазар, и америчко-јапанска завист због Филипина. Владарска путовања, састанци дипломата, објаве „мирољубивих“ нота и многобројни говорни Цари Вилема — све се то ипак креће око двију тачака: Маћедоније и Марока!

Никада европски мир није стајао на непоузданијем темељу но сада. Никада се више није дало увјерења о мирољубивим тежњама по у овој години. Никада се пеће припреме за оружања нијесу чиниле но што се чине у најновије вријеме. Сав свијет као да се налази на предвечерју крупних, језовитих догађаја. Они се примичу иза леђа и као какав огромни бријег бацају далеко испред нас своју сјенку, тако да исту већ свако и без дурбина може видјети. Осјећа се и наслућује се нека промјена, нека бура, која се спрема да учини велики преврат. Свијет дрхти од саме помисли на пустош, коју ћу учинити оркан нових сукоба и догађаја, али нико не налази за потребно, да им се одупре, да их отклони и спријечи. Данашња Европа изгледа као она жаба, која се скаменила од страха пред отвореним чељустима змије, али нема снаге ни воље да утекне, већ сама срља у опасност. Све европске државе, и велике и мале, назирју опасност, која је зинула изнад тековина мира да их прогута, само што ни једна од њих не ради, да се мир дуготрајно сачува. Велики економски и индустријски интереси доводе у сукоб државе и народе. Свако хита да отме бољу пијацу за своју индустрију, гледајући да и по цијену општега рата извојује себи најбоље мјесто. Ти велики економски и индустријски интереси створили су двије ране на организму свијетскога мира: Мароко и Маћедонију. Узалуд их видају цареве и краљеве, министри и парламенти, попинари и апостоли мира, кад сваки од њих кришом јелан од другог успе у те ране повећу дозу отрова, мислећи, да ће тако себи користити, а другоме наудити.

Један је само главни узрок, који је уздрмао свијетски мир. Није он толико ни у Маћедонији, ни у Мароку. То су само израсци болеснога стања, које је потекло од узрока, који није у вези ни са Маћедонијом, ни са Мароком. Тај је узрок Њемачка. Силно напредовање њемачке царевине изазвало је код осталих завист и страх за сопствену кожу. Њемачка је у току пошљедњих десет година дошла до висине, са које може да доминира. Њена индустрија потискује са свијетских пијаца чак и енглеску. Њена војна моћ на сувоме и води толико је усавршена, да свакоме задаје бриге. Супарнице Њемачке, у првоме реду енглеска и француска, труде се свијема силама, да томе стану на пут. Њима би било у интересу да се створи какав велики заплет, у који би ушла и Њемачка и тијем постала слабија. Ако на Њемачку не ударе сад, теже ће то моћи учинити доцније кад се она толико спреми и оснажи, да ће од свакога и свију моћи примити бачену рукавицу. Ударе ли сад, навући ће на себе гњев због налуцавања свијетскога мира.

Пружиле су се двије згодне прилике, да Њемачка буде изиграна и без оружаног сукоба. У Маћедонији се спремао најшира европска контрола, а у Мароку је Француска намјеранала потпуно да истисне њемачки утицај. Европска контрола у Маћедонији донијела би заплет, који би могао Турску изнући испод сфере њемачких интереса и предати бар њене европске провинције јачим, антињемачким рукама. Потиснута са повлашћенога положаја на Босфору и потпуно онемогућена да се и приближи Мароку, Њемачка би се тад нашла у тешкоме поможају. Или би морала примити бачену рукавицу и пореметити свијетски мир, што би њени супарници управо и жељели да она прва учини; или би морала ћутати и брати жалосне плодове свога неуспјеха на Босфору и у Мароку.

Али, она се ипак срећно изнукла и учинила је необично вјешт маневар. Турска је добила устав, и европска контрола у Маћедонији постала је излишна, а Мароко је добио новог султана, кога је Њемачка прва признала зато, што је његов супарник и претходник био пријатељ, т. ј. вазал Француске. Сад се противници Њемачке налазе у чуду. Турску морају да оставе да се „сређује“ и „модернизује“, јер сви изјављују, да од њенога земљишта не желе ништа отети, већ само траже, да постане правна држава. Мароканци су збацили старог султана, који је био приврженик Француске, и изабрали новог, који изгледа да то неће бити. Сад и сама Француска мора да прими збиљу као ишалу и да грохће, које је за њу високо, прогласи киселим, те да призна новог султана управо зато, што и она увјерава свијет, да од Марока не жели ништа да отме!

Тако је Њемачка изиграла своје противнике, учинила се спасиоцем свијетскога мира, пријатељем двојице султана, једнога на Босфору, другог у Фезу (који ће јој то већ скупо платити), и што је најглавније, избјегла је натурени јој сукоб са енглеском и француском и прибавила себи времена, да би се још боље могла спремити за одсудну битку с оружјем. Маћедонија остаде и на даље Палицима, Мароко Мулеј Хафида, енглеска и француска враћају се кући празних шака, а Њемачка скиде са себе одговорност за рушење свијетскога мира.

Ситуација је сад оваква: Мароко се покорило новоме сулану; Маћедонија се усрећива устаном; сукоб Њемачке са њеним противницима само је одложен и европски мир обезбјеђен је мање но икада до сада.

Страна политика.

Југословенска револуција

Још једнако новине пишу о Настићевој књизи Finala и о статуту за организовање југословенске револуције. Биоградски лист „Правда“ доноси о томе низ чланака из пера свога уредника, који подвргава Настићева открића и сметени рад теразиских Југословена објективној оцјени, на основу које долази до овога закључка:

„Један једини човјек против кога је Насић изнио несумњиве доказе да је учествовао у припремању ове луде југословенске акције, јесте Милан Прибићевић, до скоро аустријски а сада наш официр. За тога човјека Насић тврди да је својом руком писао нацрт статута за југословенску револуционарну акцију, и као доказ за то приложио је својој другој брошури факсимиле тога статута, у Прибићевићевом рукопису.

Ако је ово Насићево тврђење тачно — а ми сви морамо вјеровати да је тачно, јер до данас ни Прибићевић ни министар војни нијесу демантовали Насићево тврђење поткријепљено реченим факсимилом — онда је велика погрешка што Милан Прибићевић није до сада већ стављен под суд. Министар војни г. Стјепан Стјепановић а с њиме и цијела наша влада може мислити како хоће о томе што један активни официр учествује као редовни члан у једном тајном политичком удружењу, али и министар војни и цијелокупна влада морају бити на чисто с тиме, да човјек, који пише статуте као што су они које је Прибићевић написао, не може то радити некажњено као српски официр.

Ја нећу да улазим и у питање, да ли Аустро-Угарској треба дати неке сатисфакције или не, али хоћу да ударим гласом на то, да у официрском кору српске војске не смије остати човјек који пише статуте на основу којих се имају национални и животни интереси Краљевине Србије жртвовати демократским и републиканским тежњама појединих авантуриста и лудака. Милан Прибићевић може бити наиван, може бити необавјештен, може бити и директно луд, али Милан Прибићевић не смије послјег овога остати даље српски официр.

Напоменуо сам, да је Милан Прибићевић био до скоро аустро-угарски официр. Што он није остао тамо гдје је био на да тамо ради за словенску идеју? Зашто је он напустио аустро-угарску војску, па пријешао у нашу, да из њених редова прописује правила по којима ће се радити на придобијању аустро-угарских официра за југословенску револуцију? Што је он дошао нама, мјесто да остане тамо, па да он лично, у својству аустро-угарског официра, врбује своје колеге и пријатеље за револуционарну акцију, коју сад проповиједа и до које му је, како изгледа, тако много стало?

Кад би на сва ова питања потражили одговоре, увјерен сам да ни један од тих одговора не би нашао у прилог Милану Прибићевићу. Али, нама то није ни потребно. Ми имамо пред собом факт: да је неколико неурасудљивих људи склопило овдје у Биограду друштво за припремање револуције у Аустро-Угарској, Босни, Херцеговини и Црној Гори; да је то друштво ставило себи у задатак да у Србији уништи монархистички облик владавине и да је статут за све то написао краљевско-српски поручник Милан Прибићевић. И ако луда и апсурдна замисао, овај је план, избивши на јавност, довео у опасну сумњу лојалност многих мирних аустро-угарских грађана и наших сународника, а нашу пак отаџбину у незгодан положај према сусједној монархији која је посумњала у лојалност наших односа према њој. Ко је све на тој лудој ствари радио, не зна се позитивно. На многе се сумња, али се нема доказа, и једини човјек за кога се има позитивних доказа — његовом руком писани статут — да је учествовао у тој колико лудој толико и опасној и по Србију компромитујућој

ствари, јесте поручник Милан Прибићевић.

Под суд с њим!
Под суд с њим, јер он је напустио аустро-угарску војску зато, што је знао да се за такве ствари у њој глава губи, а дошао је код нас, да нас као идиотије, рачунајући да је код нас у Србији све могуће, па и то: носити униформу краљевског официра и писати статуте за обарање и уништење Краљевства.

Под суд с њим па преко границе, да авантуристе једном виде да Србија није обетована земља за њих.

Толико уредник биоградске „Правде“. На све то ми са своје стране додајемо само толико, да је управо овнијех дана забрањен улазак „Правде“ у Аустро-Угарску.

Пашићеве интриге

Послије тридесетодневне министарске кризе, незапамћене у уставнијем земљама, Србија се ипак мало смирила и дошла к себи. Повратила се у неку руку од заблуда и невоља, у које ју је био довео Пашићев режим. Добила је за министра иностраних дјела човјека с европским образовањем и васпитањем, коме и знање страних језика даје могућност да ступи у ближи додир с дипломатима акредитованим код биоградског двора. Већи дио портфеља новог кабинета добили су млади људи из редова самосталне странке. Они немају богзна какву способност, али зато пружају више гаранције за честитост у управи. Таквим људима, који су тек отпочели рад и приступили страховито тешкоме послу, да Србију извуку из мучнога међународнога положаја и све већих унутрашњих тззавица, Никола Пашић подметнуо је ногу да се преко ње превале. У нишком округу кандидован је за народног посланика министар иностр. дјела д-р М. Миловановић. Он је био заједнички кандидат старих и младих радикала. Пашић је омео тај избор и дао миг својим присталицама, да гласају против Миловановића, што су и учинили, те је Миловановић на избору пао. На тај начин Пашићева закулисна византиско-азијатска политика створила је влади у Србији грдну неприлику. Миловановић, ако жели бити парламентарни министар, мораће дати оставку. Кад учини то он, који је душа и мотор цијеле владе, пашће за њим и цио кабинет.

У Србији се, дакле, очекује министарска криза, коју су створиле Пашићеве подземне интриге. Разумије се, да Пашића у томе ровању помажу завјереници.

„Србобран“

(прије и послјег 29. маја 1903.)

Какво красно, милозвучно, примамљиво и србасто име! Кумовао му Павле Јовановић, тај честити српски родољуб, тај мученик за српску идеју у Тројној Краљевини, тај творца српског полета у крајевима, гдје се прије њега српско име није смјело поменути, српска застава јавно истакнути и српско писмо употребити. Он га је створио, удано му своју чисту и племениту српску душу, дао му крв своје животне енергије, ударио му правац свога умјена, разбиритости и најширега србинства. Изабраним именом показао је тај велики Србин, којим путем треба и мора да иде његов „Србобран“. У имену, које му је дао, Павле Јовановић назначио је, да „Србобран“ буде бранитељ Срба, српског поноса и свега што је српско, што је заједничко свијема Србима, ма гдје живјели и ма како мислили. То је „Србобран“ под њим и био. И ако је рано умро, Павле Јовановић дочекао је да послјег неколико година нечувених мучка и страдања, страшне борбе и изнуравања сржи свога живота види плод свога рада. Оставио је за собом славна дјела и пјечиту усмену у потомству народа, коме је предано и мудро служио. „Србобран“ је постао стожер српски у Тројној

Краљевини, у лијепој домовини Хрвата и Срба. Он је био оличење српскога духа, узор прлина српских, бранитељ Срба страдалника и Срба неправедно нападнутих и ружених а поврх свега био је оличење српске културне моћи, српске просвијештености, васпитаности и улазачности. И кад се борио са највећим и најнедостожнијим противником, „Србобран“ Павла Јовановића борио се мудро, озбиљно, достојанствено, учтиво и одмјерено, али у исто вријеме мушки и одважно. Зато је побијеђивао на свијема линијама и код противника стварао према себи респект и уважење.

Такав је „Србобран“ био и послјег Париске смрти под Иватоу Димићем и под Ј. Адамовићем, данашњим уредником биоградске „Правде“. Послјег догађаја од 29. маја 1903. год. у Биограду и он се измјенио као и много шта у српском народу, у који је поменути догађај унио многе заблуде и помутно многе појмове о допуштеноме и недопуштеноме, моралноме и неморалноме. Мали људи са скућеним хоризонтом и посувраћеним појмовима, а огромним и незајажљивим амбицијама и тежњама, да се што прије дочепају истакнутијих мјеста, као скакавини притиснуше и „Србобран“. Од тога бранитеља Срба начинише адвоката свога штреберства, раздора и зла у Српству, и у исто вријеме рушитеља реда и мира и хулителја узора. До јуче, што му је било свијетло, од једном му је данас постало црно. Гдје је проповиједао слободу, почео је сјити раздор. Што је тражио да се као српска светиња поштује, то је и сам почео свлачити у блато. Оно, што је и од противника српских захтијевао да се цијени, окренуо је најбесомучније да каља. Док је до недавно у сав мах грмио, да је слога између српских држава пријекотребна и да не треба уносити заваду међу два српска двора, сад је отворио најружнији трговину између Биограда и Цетиња. Ни један туђински лист, и најрђавије расположен према Српству, није у томе погледу учинио толико зла, колико он у ове двије три године. Грди једну српску страну, не из увјерења, већ зато, да се више удвори другој и да боли пазар учини. Сручио је толико клевета и увреда на Црну Гору и њенога владара, да кад би девети дио од свега тога био оправдан, не би било допуштено да то чини лист, који се зове „Србобран“. Није то више „Србобран“, већ је то крвава музара неколицине експлоататора, који ништа немају заједничко са честитијем Србима у Хрватској. Под том фирмом они само лакше врше своје нечисте операције, које су кривце само њима, Српству најмање. То су људи без савјести и памети, кад могу да воде какву по српски народ убијачну политику. То је само неколицина младих полених политичара, недоучених ђака, проматених карјера, делиричних моголова, којима је алкохол подстрек за јачи рад, и беселних амбиција, које ради њенога задовољења све руше пошто саме не могу и не умју саградити ништа ново и трајно. Такви људи изгледа да су данас скућени око „Србобрана“, иза чијих леђа стварају пашар по Српству и без казне чине многа зла народу, коме тобоже служе, намећући му се за вође и учитеље. Само њиховој неозбиљности, сметености, недозрелости и амбициозности, која граничи са лудошћу, има се приписати као последица ова ужасна несрећа, у коју су невини Срби увлачени због хајке коју данас власти по Хрватској воде противу тамошњег српскога народа. Само у њиховој заслијељености и жељи, да се без мучке дочепају награда, лежи прави узрок, зашто су туђини могли створити приче о њиховој нелојалности, јер су људи око „Србобрана“ отворено званично Србију дизали у звијезде, док су званично Црну Гору у исто вријеме бестидно хулили. У мјесто да мудро прикрију свој траг, ти штребери, занесени наградама, потрчали су на листе и управо таквим својим двојверним неједнаким држањем према оба дијела српским државама дали су туђину у руке средство, да их лакше може пратити и увратити на дјелу. Сад беру плодове свог наопаког рада. Њих и невољне хансе, а Србији суначињене велике неприлике. И сунше рекламе за њихову неозбиљност! За њих, као зачетнике те несреће, најбоља је казна лудница, да српски народ једном дане душом и ослободи се незрелих политичара.

Данашњи је „Србобран“ по садржини најслабији, по тону најружнији српски лист. Он кишти грдњама и најскареднијим ријечима. Тијем он само каља српско име и српскоме народу чини рђаву услугу, јер тај лист излази у хрватскоме културноме центру, гдје се просвијештеност и васпитање на високоме степену. Ријечи, које он употребљује, критикујући рад и неома високих личности по положају, не могу се чути ни у крчмама, гдје се хамали опијају ракијом. Његов тон само раздражује и изазива још јачи отпор и презрење,

које се неоправдано може претворити и у репресалије не само против сарадника „Србобранових“, него и противу невиних људи, који су далеко од њега.

„Србобран“ је престао бити оно, што му име каже. Откако је и нас почео, без икаква стварнога разлога, душмански напасти и да наре каљати наше светиње, ми смо разрешени према њему од свију облира. Ми пред собом имамо лист, који се издаје на српскоме језику и штампан српским писменима, и то је једино, што му даје српску фирму, ипаче то је љуби и бездушнији наш непријатељ, но што су нам били сви они, с којима смо се физички борили. Својим неопаким радом и недостојним писањем он није мањи ни оштри српски непријатељ. И то нам је дало повода, да се, нападани и клеветани од њега у ово последиће вријеме, по заслуги одужимо томе жалосном српском листу, увјерени, да честити Срби у Хрватској неће допустити, да мудру тековину Паје Јовановића расточе први и пигмеји, који данас на срамоту и шtetу српску воде кроз „Србобран“ прву ријеч.

Хроника

Фијаско — Г. Иванић путује — Шарени карактери — Шкод Устани — Два фалсификата

Фијаско. Као што смо предвидјели, поход из Биограда на гоцзе у Скопље и Солун, свршио се са фијаском. Садржина, смисао и сврха тога похода били су само провођење и лумперај. Прохтјело се неким комедијашима и гурманима са Теразија мало бифтека и шампања, па нијесу знали на који начин да дођу до тога, па да истакну некакву нову фирму братства са Младотурцима, и ако и сами у то озбиљно нијесу вјеровали. Судићи по извјештајима у извјешним биоградским листовима, није тај поход имао неку патриотску или научну сврху, јер се је мало који од излетника одвајао од хотела гдје су се држали банкети. Велика национална питања студирана су поћу за грнезом уз чашу шампања. И сам „Одјек“ то признаје у својем извјештају из Солуна, у коме на једноме мјесту његов извјештач вели: „кад је пуцањ од шампања почео да пролама салу...“ Озбиљни биоградски листови, пошто су се излетници вратили из Турске, оштро нападају цио поход и његове аранжере. Они вели, да је за вријеме излета било свакојаких чуда. Нагриули су међу озбиљне људе разни типови, који су у Скопљу и Солуну оставили рђав траг и српскоме имену тамо учинили ружну услугу. Неки од тих нијесу плаћали рачуне по хотелима, а неки се нијесу знали међу домаћинима ни познати како личи васпитањима људима. Ала се сада негдје у потаји Младотурци смију, пошто су успјели да са неколико богиља шампања купе празне ријечи и неозбиљна обећања од оних људи из српскога народа, који ништа не знају и никога не представљају!

То је исто тако као што је било у ово доба ланске године и у Црној Гори. Неки од тих комедијаша, који су приредили овај гурмански поход код Младотурака у Скопље и Солун, истурили су се били и за вође повинара прошле јесени на путу у Црну Гору. Међу онијема, који на гоцзама на Цетињу, Подгорци, Никшићу, под Острогом и у Бару просто нијесу ни затварали уста, пуна шаблонских фраза, мало их је било који су по повратку у Биоград макнули пером да и радом покажу своју дошљачност. Напротив, допустили су, да их демантују њихови сопствени листови, који су управо послјег њихових тридесет и седам здравца по Црној Гори ружно и неистинито писали о земљи, гдје су били гошћени. На је ли чудо, што им је овај поход у Турску одмах по повратку са гоцзаба донио потпуни фијаско? Треба једном за свагда да се створи правило у српској националној политици: банкети нека остану комедијашима и гурманима, фразе пијаним слушаоцима, а студија озбиљнога и трезвенога радника вишим задацима српскога народа.

Г. Иванић путује. Бивши шеф биоградскога Пресбирова путује. Из Биограда је премјештен у Цариград за секретара посланства. Отуда дође порука да га не примају. Ништа нијесу помогла братакања са Младотурцима у Скопљу и Солуну. Они гледају своје интересе, и г. Иванића вратише из Цариграда управо са гледишта својих интереса. Веле, да неће да се замјере Аустрији, на чији је захтјев г. Иванић смијенен са положаја шефа Пресбирова. И тако г. Иванић путује из Цариграда на траг у Биоград. Отуда, веле неки тамошни листови, хоће да га пошљу у Рим за секретара посланства. Таман су погодили за њега мјесто! Младотурци, који не симпатизу Аустрији, вратили су г. Иванића из Цариграда једино зато, да се не би замјерили Аустрији, и сад треба да га прими Италија, која је савезник Аустрије! Кад се зна, да је г. Иванић био

на челу новинарске кампање против нашег двора, сродством и пријатељством везаног са талијанским, онда је то један разлог више да му се из Рима поручи да не прелази границу Италије. Другога излаза нема за г. Иванића но да буде стављен у пензију и као такав да се акредитује код загребачкога „Србобрана“.

Шарени карактери. Свакога дана бива све јасније, да су околности мостарскога листа „Народ“ скупљени политички хамелони и људи шарена карактера. Чим је пао Пашин, потрчали су у Миловановићев скуг и почели су њега преуносити а Пашинга срамити. Сад су видјели, да Миловановић жртвује Аустрији Иванића и да ће пресушити и ови извори, на којима је био и „Народ“ са још неким њему сличним листовима. Зато ти хамелони и шарени карактери већ почињу себи спремати одступницу. Српски Пресбир по староме обичају шаље листовима српским разна саопштења и дописе, и мостарски „Народ“ мисли, да му је дошла zgodna прилика да се препоручи. Он сада назначавача сасвијем отворено, да му је Пресбир послео овај или онај допис. Тако је нешто „Народ“ учинио у својем пошљедњем броју, у коме отворено каже, да је један допис добио од српскога Пресбира! Нас биоградски Пресбир није ничим задужио, он је руководио кампању против Црне Горе, али кад би га у питању општега значаја у такву неприлику доводили и ми, који с правом можемо бити на њега огорчени, сваки би нам поштен Србин морао озбиљно замјерити. Кад то, дакле, чини „Народ“ који најбоље зна, зашто треба да буде захвалан биоградскоме Пресбиру, онда је тај факт јасан доказ, да са „Народовим“ редакторима нико не смије правити везе, јер ће их ти шарени карактери продати чим осјете песницу јачега за својом шијом.

Плод устава. Устав у Турској већ почиње да доноси плодове. Са „Цариградског Гласника“ скинути су окови цензуре. Чим је извукао притиснута крила, залетио се на Црну Гору и Књаза Николу. Није он полетио да слободну штампу искористи ради челичења српскога живља у отоманској империји и ради расправљања безбројних тешких српских националних и културних питања, већ да удари на Црну Гору и да критикује у километарским чланцима стање у њој. У осталом не треба се томе ни чудити кад се зна, да је „Цариградски Гласник“ орган краљевско-српскога посланства у Цариграду и да му је уредник исто оно лице, које из Цариграда дописује биоградскоме „Трговинском Гласнику“ против Црне Горе. Прије устава нијесу смјели да пискарају и по „Цариградскоме Гласнику“ против страних држава и њихових суверена, а сад им је то слободно. Не користе се они уставом за опште српско добро. Њима је сад сва брига у томе, како ће доскочити Црној Гори. Како им је устав у Турској разријешно убилачке руке, то су се, попут онога Циганина, који доласком на власт прво веша оца, најприје окомили на рођенога брата, са којим би, ради општега српског добра, требали да живе у љубави и слози.

Два фалсификата. Ко је неспособан да води начелну борбу и да разлозима прибавља важност својој праву и мишљењу, тај обично прибегава грдњама и фалсификатима. Такву тактику употребљавају сада противници нашег листа. Они избјегавашу начелну борбу с нама, јер за њу нијесу дорасли. „Dubrovnik“ се противу нас служи фалсификатима, а загребачки „Србобран“ и фалсификатима и грдњама. „Dubrovnik“ је добио читав чланак противу нас, у коме нам подмеће, да ми поручујемо бану Рауху да Србе затвара и веза! Чак под наводне знакове ставља „Dubrovnik“ те ријечи, чиме хоће боље да потврди да су наше. Међутим у нашем листу и од помисли на то нема ни трага. Ниси смо тако што у „Цетињском Вјеснику“ написали, нити би, као Срби, могли написати. „Dubrovnik“ је начинио фалсификат. Да би омразио наш лист, послужио се средством, од којег би се устручавали и чланови сицилијанске мафије или Палицолови ортаци. У мирно доба употребљавати против противника, с којим се хоће да води начелна борба, и таква средства, значи као кад би се у ратно доба употребљавали експлозивни напуњени огровом. То могу да чине само подивљани варвари. Ми знамо, да динари теранских Југословена имају мађијску моћ, али да и од руку, које на обалама старе дубровачке културе држе перо у одбрани српских интереса, могу учинити средство за прављење фалсификата противу нас, томе се одиста никада нијесмо могли надати. Увјерени смо, да такве поступке честити и културни Дубровчани не одобравају и да према њима осјећају одвратност као и ми.

Исто тако фалсификовао је наводе из нашег листа и загребачки „Србобран“.

Он је учинио још нешто више. Исписао је цијелу једну реченицу, коју подмеће нама, и ако од ње ниједне ни трага нема у нашем листу. „Србобрану“ се не можемо ни чудити, јер од људи, који пишу у томе листу, треба да очкујемо све, само не добро. На фалсификат, који је он учинио, указујемо прстом ради поштеноста српскога свијета, а не ради органа фамилије Прибићевића.

И то се још зову гласила српске јавности? Зар такви листови да чувају обрз српскоме народу, кад се њихови редактори служе чак и фалсификатима? Толи су бранитељи српскога имена и проповједници врлина! С каквим правом траже, да их туђин уважава, кад каљају себе и своју браћу, а туђина само драже и изазивају, да их још више пригњечи?

Мисли српских листова

Штампа је, кажу, једна од великих сила. То је истина. Али је она сила само онда кад фактима, разлозима и доказима погађа...

„Одјек“

У свима парламентарним земљама свака влада мора ићи за тим, да у органима административне власти има људе, који ће искрено и предано вршити послове, у духу идеја странке из које је и она поникла.

„Самоуправа“

Српство

Избори у Далмацији. Како се дан избора за покрајински сабор у Далмацији све више приближује, то и изборна акција постаје све јача. Српска народна странка ући ће у ове изборе, те чини потребне припреме. Председник хрватске странке др. Перо Чингрија сазива почетком септембра скупштину у Сплиту, на којој ће се ријешити какво ће становиште заузети.

За погореле Скопљанце. Пожар, који је био 28. пр. мј. љуто је оштедио Скопљанце, те су почели да скупљају прилоге за пострадале Србе, на би и код нас требали прегнути, да се пострадали помогну.

Споменик Фирмилијану. Пок. српском митрополиту Фирмилијану подићи ће у Скопљу споменик.

Сеизмограф у Србији. Ради се на томе, да се у Србији подигне сеизмографска станица биджење и проучавање земљотреса која би се смјестила на Таш мајдану у Биограду.

Пожар у Сарајеву. О пожару у Сарајеву примамо. У сриједу изјутра топовима је оглашена ватра у Сарајеву. Она се појавила у Бистрик Чикми махали у кући Хаџи Суљаге Мулабдића. Ватра се силно ширила и брзо је захватила куће околне. Пламен је лизао високо, а дим је био грозан. Гашење су прво предузели градски ватрогасци, а доцније су дошли и војни. Гашење је трајало преко пет сати; многи су од ватре оштећени били при гашењу, те се најзад пожар угушио, али није прошао без људских жртава. Под рушевинама изгорелих кућа нађени су изгорени Ахмет Сутра, жена му Злата, шћер Смаила Мурата Чауша, седмогодишњи Шериф и четрдесет-дневну дијете.

Словенство

Свесловенски састанак. Пољски листови доносе како ће се у Варшави у другој половини новембра поново сазвати свесловенски састанак, на коме ће се коначно ријешити програм свесловенског конгреса у Москви.

Бојкотовање Талијана. У пошљедње вријеме на обалама Јадрана учестали су напади Талијана на Хрвате и на словенски елемент. Нарочито је заоштрено велика између Талијана и словенског елемента на Сењској Ријечи. Пишући о томе, хрватски листови велу: Кад службена Хрватска није знала или није хтјела пријети зулум ричјех талијана, онда је на цијелом хрватском народу дужност, да сам на Ријечи створи такве прилике, да се слични зулуми никада више не понове. Бојкотирајмо ричјех талијана на свима линијама! Потпуни бојкот ричјех талијана — најљепши је, најкориснији и најпатриотскији начин да одговоримо на изазив и поступак ричјех магистрата.

Сазив хрватског Сабора. Како пишу хрватски листови, хрватски Сабор биће сазван још ове јесени, али ће бити одмах распуштен, те да ће се извршити нови избори, којима се мисли да изврши прерад и да се српско-хрватска коалиција изигра, на зато новине упозоравају посланике да се нешто скривено ради, те би требали поћи по народу и спремити га за сваку евентуалност, како га не би ништа изненадило.

Здравље Л. Н. Толстоја. Баш у вријеме када је Лав Н. Толстој требао да прославља осамдесетогодишњицу рођења раболовно се. О његовој болести „Руско Слово“ износи из Јасне Пољане, да је Толстој осјетио слабост 8. ов. мј. Њему се температура повисила и појавило се запаљење вене на лијевој ноzi. Болест је била променљива, али 11. му је погоршало, те су из Москве позвали два његова љекара Никигина и Мартинова и како су нашли, да не треба операције један се од њих вратио у Москву. Болест је сада на истој мјери, температура је променљива, а срце му куца кад јаче кад слабије. Толстој је иначе присебан и често се шали са присутнима.

Младо-турски покрет

Одушевљени усклици изумиру, а саниме и опојеност за новим стањем. Крајње је вријеме да се приступи раду. Нове људе у новој Турској очекују многи тешки послови. То као да су почели да осјећају и Младо-турци, који тек сада почињу да поимају ситуацију. Зато су се и дали сложено на посао да учине све мјере предострожности. Обратили су се прво питањима. Издали су упуство, којим штампари достављају, да се Султану указује достојно поштовање, да пазни на то, да не врље раније државнике, да не чини личне испаде, да штити вјере, да посредује измирењу Грка и Јермена, да не врље стране државе и да не пише о отвореним питањима: босанском, критском, египатском, туниском и алжирском. Затим су настали да на више положаје, а нарочито у унутрашњости, дођу људи поуздани, који ће бити у стању уставност изводити.

Извјештаји, што их имамо из разних мјеста у Турској, гласе:

Опште стање у Солуну

Солун. Од како је настао младо-турски покрет и од како је прокламован устав у отоманској империји настаје нов живот. Учмала Турска чисто се препородила. „Стари лав“, који је био на заранима свога живота, чију су слабост већ били многи осјетили и још за живота га почели да черече и дијеле, грабећи ко ће га што више разудити, нагло је оживио. За чудо што нас тај „стари лав“ потсјећа на Езопову басну о лаву!..

За овако кратко вријеме тешко да се икоја земља у свијету препородила. Турска се са свијем измијенила. Тешко да је ко може познати!

Али Солун се у свему издвојио. Он предначи. А њему се давно ијевало „Цариграде узалуд ти хвала, Солун ти је вазда био глава“. Али овога пута Солун је одиета права глава, јер из њега — истиче све. У њему је станиште Младо-турака и он потпуно предначи. Улице Солуна прво су загрмјеле; у њима су приликом одјекујући силни усклици, којима се манифестовала слобода и који су одјекујући кроз пространу царевину све до Босфора. Они још одјекују. А оре се на све могуће језике. Француско „Vive la liberte!“, налази ехо у грчко „Зито!“, развлича се у српско „живјела слобода“ и стана се у турске усклике: „Јашасан хуријет“, које одјекује са звонким звуцима: јашасан мусават, јашасан ухурет и јашасан канун-асаси!..

И док је раније царвала нетрпеливост међу народностима, док је прије све презало од турског притиска и грчког терора; док се раније Грци и Турци ни очима гледати нијесу могли, а о Србима и Бугарима да и не говоримо, сада је и нетрпеливост и мржња и све друго предано заборава. Ново стање их је измирило и нагнало да, рамо уз рамо, раде на општем добру.

За изборе се у Солуну чине велике припреме. Нарочито Бугари живо настојавају да у Македонији што више добију пристава. Али сада је међу њима дошло до несугласице. Њих избори неће затећи у једној цијелини. Подијелили су се на странке. Има их националиста, социјалиста и присталица Саданскога. Националистичке раде на престижу бугарском у Македонији; социјалисти су интернационалне и ни мало не полагају на народност, него им је прече начело за опште добро, а Садански је избацио бомбастички програм, онакав какав је и сам. Он се јавља као ултра демократа. Он тражи потпуно уставност, самоуправу општинску, среску и окружну, избор свију државних чиновника, општа право гласа, слободу збора и договора, слободу штампе, равноправност вјере и народности, диобу цркве од државе, општу бесплатну основну наставу, помагање просвјете свију народности, народну војску осигурање земљораднику имовне независности и запљену свију добара султанових и црквених.

Како се држи, Бугари ће на изборима добити осам мандата. Два ће добити у Скопљу и околини, два у Солуну и око-

лини, три у битолском вилаету и један у дринополском вилаету.

Туркан паша о ситуацији

Руске новине износе мишљење новог турског посланика у Петрограду, Туркан паше, који истиче да новим стањем у Турској добијају много и друге народности, јер ће њихове жеље од сада налазити одзива и од сада неће бити антагонизма између Мухамеданаца и Хришћана. Што се тиче македонског питања, он сматра да је оно новим покретом ријешено, јер ће равноправношћу народности отапати свака несугласица. На крају Туркан паша истиче тежњу њихову да са Русијом буду у што бољем пријатељству, наговјештавајући да је тој тежњи најбољи свједок то, што је он, као велики пријатељ Руса, наименован за посланика у Петрограду.

Младо-турци о жељезници

Власник расирострањеног турског листа „Асп“, Фазли Неџиб, изнио је мишљење Младо-турака о жељезници кроз новоназарски санџак. Он вели да је Турска пренагнала када је дозволила грађење новоназарске жељезнице, јер она нема за Турску никакве користи, него је чисто од аустријске стратемске вриједности.

Исто тако и солунски лист „Исниазр“ доноси у уводном чланку да је боље да Турска покљони пажњу другим жељезничким пругама, него што дозвољава новоназарску жељезницу, која ће служити искључиво аустријским интересима. Овај чланак су прештампаили сви цариградски листови, без икаква коментара, из чега се изводи, да је грађење новоназарске жељезнице сада највише на препријек.

Саид паша у Митровици

На мјесто убијеног Шемзи паше, за заповједника осамнаесте низамске дивизије постављен је, по нарочитој жељи Младо-турака, Саид паша. Његово наименовање се тумачи тиме што Младо-турци још једнако превају од Арбанаса и што мисле, да се Арбанас неће лако прилагодити новом стању. Саид паша је познат као врло строг човек, а и иначе код Арбанаса важи као неко страшило, те се сматра, да ће Арбанасе стално држати на око и да они неће смјети да ишта предузимају противу новог стања у Турској. Ваља знати да је Саид паша страх и трепет Арбанасима још од прије пет година, приликом убиства руског консула Шчербине. Као пуковник, он је био предузет у Митровици онда сву власт у руке и немилостиво је тонио Арбанасе, те се његовој одважности приписује што је том приликом одбијена арбанашка навала на Митровицу.

Поглед по свијету

Америка и Јапан

Одавно се примјећује да је настало велико такмичење између Америке и Јапана, а у пошљедње вријеме испољава, да Америка у томе такмичењу носи превагу. Маневри сјеверно-америчке флоте то су најбоље истакли. Сјеверно-америчка флота ту скоро је посјетила Нови Зеланд и неколико аустралијских лука. Тамошње становништво је поздравило ову флоту силним одушевљењем. Ово се одушевљење тумачи тиме, што тамошњем становништву пријети велика опасност од навале жуте расе, Јапана и Кине. И ако је забрањено Јапанцима и Кинезима, да се насељавају у Аустралију, њихов број тамо све више расте. Енглеска као заштитница Аустралије не би их могла помагати у случају навале жуте расе, којој се Аустралијанци сами не би могли одупријети. Зато они на Америку гледају као на природног савјезника и помагача, надајући се, да ће их она од ове навале моћи спасти.

При свом даљем путу сјеверно-америчка флота је имала да пријеђе пацифички океан и да заплови у јапанске воде. На глас о томе, Кинези су спремни да гакоје манифестују флоти, што је силно узбуђало Јапанце. Ради тога је јапански посланик Такахира у Нју-Јорку посјетио председника Русвелта и молио га, да америчка флота одустане од овог пута, како се не би јапанско јавно мишљење узбуђавало. Поводом овога пронесена је вијест како је између Сјеверне Америке и Кине склопљен савез.

Министарска криза у Аустрији

Због трговинског уговора са Србијом у Аустрији се појавила министарска криза, јер је тај уговор најгерао министра пољопривреде, да поднесе оставку. Он је подио оставку због тога што је Хоенблум у сједишњи средњиније одбора изјавио како су двојица министара одлучно противу уговора са Србијом, те су дали ричеч, да ће положити оставку ако се буде уговор преко њихове воље примио. Како је уговор сада одиста

примљен, а ни један му од министара није опонирао. Хохенблум их је потсетио на ријеч, припријетив, да ће их именовати ако не поднесу оставке. Како се они нијесу правили вјешти, то је он изишо имена тих двају министра и Ебенхох је поднио оставку.

Дневне новости

Доручак код Господара. Јуче су имали част бити позвани на доручак код Његовога Краља. Височанства Књаза Господара сви војни великодостојници, који су се у ова два три дана случајно затекли послом на Цетињу.

Књаз Петар у Никшићу. Његово Височанство Књаз Петар отпутовао је у Никшић, гдје ће провести два три дана у лову.

Министарске вијести. Г. Душан Вукотић, министар финансија и грађевина, отпутовао је синоћ у Подгорицу, откуда је данас продужио за Колашин да прегледа радове на градњи новог колског пута.

Нар. Скупштина. Указом је Нар. Скупштина сазвана, у редован сазив 18. октобра, о Лучин дану.

Унапријеђен. Г. Ахмет Февзи паша, отомански посланик при нашем Двору, који је на одсуству у Цариграду, унапријеђен је за дивизионара и постављен за шефа интендантуре Министарства Војног у Цариграду. За изванредног посланика на његову мјесту назначен је г. Баки Беј. Г. Ахмет Февзи паша за вријеме свога дугогодишњег боравка у нашој земљи стекао је симпатије и својим понашањем изазивао је поштовање.

Примио дужност. Г. Милоје Јовановић, референт краљевско-српског министарства финансија, примио је дужност начелника у нашем министарству финансија и приступио вршењу повјерених му послова. Г. Јовановић имао је част ономад бити примљен у аудијенцију од Његовога Краља. Височанства Књаза Господара.

Камарила. Један биоградски лист опет понавља причу о некаквој камарили на Цетињу, у коју трпа г. г. Ј. Мијушковића, С. Булетића и Миша, Шпира, Јова и Риста Поповића. Господи са биоградских Теразија (г. зв. Пијемонтезима), који имају толико бољево срце за нас, чему су свједок њихове бомбе на Цетињу, можемо рећи да се јако варају, ако мисле да код нас има какве камариле. У Црној Гори нема могућности за то. Паша је земља мала, те се зато сви у њој добро контролишемо и познајемо. Наш владалац је увијек у додиру с народом. Кад би и хтјело бити каквих препријетка између њега и народа, наш би их владалац први сам оборио. О камарили може бити само ријечи у онијем земљама, гдје има високих повлашћених редова друштвених, или у онијем земљама, гдје је улога владаочева, било због његове неодлучности, било због чега другога, спуштена само на голю потписивање указа и примања цивилисте. Ни један од та два услова у Црној Гори нити је кад постојао, нити постоји, нити има изгледа да ће икад постојати. Према томе, они са биоградских Теразија, који виде камарилу ондје, гдје је нема, нека се ману узалудна посла. Нека се обрну на другу коју страну, гдје ће је прије наћи, а нас нека оставе на миру, јер у нас камариле нема, нити је нашем владоцу потребна, пошто он своју снагу црпи само из народа и његове љубави према себи.

Накнадни избор. За варош Колашин 7. септембра извршиће се

накнадни избор посланика на мјесто г. Павла Вујисића, који је изгубио право на посланички мандат примивши се за обласног управитеља.

Отпутовао. Г. д-р. Шварцлозе, који је неко вријеме провео са својом госпођом у Црној Гори, обилазећи и проучавајући њене знаменитости, отпутовао је јуче са Цетиња, понивши собом из Црне Горе најљепше утиске, као год што их је и оставиомеђу нама својим лијепим понашањем.

Нови наставници. Како се осјећала потреба за повећањем наставника при нашим гимназијама, то је министарство просвјете расписало стечај и набавило још неколико нових наставника за гимназије, који су ових дана допутовали на своју дужност.

О нашем листу. Угледни и стари хрватски лист загребачке „*Narodne Novine*“ доноси о нашем листу овакву оцјену: „Већ смо једном приликом упозорили своје читаоце на „Цетињски Вјесник“, нови лист, који излази тек два мјесеца у црногорској пријестоници. Необично одмјерен, бистар и отмијен начин гледања и писања одмах ти удари у очи, чим примиш у руке један од његових бројева. Лист је дакако прожет црногорским патриотизмом, који се у првоме реду истиче одбраном црногорске владалачке куће од србијанских службених и неслужбених навала. Али не само у специјалним српским питањима, него и у политичким и културним стварима, које стоје подалје од Србије и Црне Горе, показује уредништво овога листа поглед и познавање, које изненађује. У једном од пошљедних бројева има чланак под насловом „Хрвати“, који ћемо у интересу прочишћавања наше домаће атмосфере допринјети у изватку, да се види, како орао врх Гимора далеко и добро гледа.“ Пошљидје те оцјене „*Narodne Novine*“ у истини доноси један чланак нашега листа о приликама у Хрватској. Оваквом ласкавом и мјеродавном оцјеном од стране једнога старог листа хрватскога, који је основао Гај и на коме су радили и раде толики хрватски великани, „Цетињски Вјесник“ може се само поносити и бити увјерен, да ће код озбиљнога свијета на Словенскоме Југу наилазити све више на признање, којим бива споро, али стално одликован сваки родољубиви рад.

Депеша из Херцеговога. Кад је Настић пролазио поред Херцеговога, тамо су му биле чињене демонстрације. О томе ми смо из Херцеговога добили једну депешу без потписа. Текст исте депеше објављен је доцније и у листу „Бокн“ у извјештају, који му је послат из Херцеговог. То нас је побудило, да се мало подуже задржимо на проучавању те мистеријозне депеше и свега осталог што је с њоме у вези. Ушли смо у траг писцу депеше. Он је оно исто лице, које је прољетос ишло у Биоград и тамо чинило понуду у погледу на помоћ за откуп неких имања у Зеленики и подизање још једнога хотела у близини тога мјеста. Поред свију добрих препорука и високих веза, поменуто лице није успјело да обмане честите Биограђане и да од њих измами концесију „за једну патриотску ствар“, од које би имао користити само понуђач. Депешу, коју нам је тај трговац с патриотизмом послао из Херцеговога, тенденциозно нас извјештавајући о томе, како је тамо Настић дочекан, много би боље учинио да је послао у Био-

град Николи Пашићу или редакцији „Словенскога Југа“, пошто је Настић њихов питамац, тако да се они морају највише интересовати, куд се креће и како гдје бива дочекиван, а најмање „Цетињски Вјесник“, који с њиме нема никаквих веза.

Комичар на Цетињу. На Цетиње је допутовао комичар Зотовић — Црногорац, који је почео да даје своје представе у баити кафане Н. Кисевића. Прва му је представа била у уторак у вече, а другу ће дати сутра, у четвртак. Како на Цетињу нема никаквих забави, то ће представе Зотовићеве многе разгаланити и пријатно забавити.

Зелено грожђе. Привредно одјељење нашега министарства унутр. дјела расписом је препоручило сопственицима винограда, да не беру грожђе док сасвијем не сазри. Поред свега тога, како нам јављају из унутрашњости, неки су ипак отпочели брати своје винограде прије времена. Претријеће отуда огромну штету. Ове године добро су родили виногради, те ће се лакше продавати само оно вино, које буде добро. А добро вино не може бити, ако се грожђе рано бере. Вино од таквога грожђа не може издржати ни годину дана да се не поквари. С тога сопственици винограда нека пазе шта раде са својом имовином, да им кајање не буде доцкан.

Изостао. Због врло важног и хитног материјала из данашњег броја изостао је подлистак.

ПРИВРЕДА

Овогодишња жетва. И ако још није извршена кукурузна берба и ако јесени усјев нијесу срећни, ипак се може рећи унапријед о овогодишњој жетви. Прошла јесен је, са малим изузетцима, у цијелој Европи била сува и доста топла. Доцније је докључило, али није било кише. У југоисточним крајевима Европе нарочито се осјећало сушина у киши, те је то одржавало орале и сијане. Засијени простор у Европи са свим је мало измијелачи у јулу и августу препа прошио. Ушљед ове сушне вријеме у Русији је мање засијано, а због јаке зиме ни усјев није ништа како треба. У земљама ван Европе орале и сијане у повољним је приликама завршено, али због непогодности времена није се добро усјев развијао. У Сједињеним Америчким Државама ове године је засијано више кукуруза, пшенице и јечма по ранје. У Канади је засијано више пшенице и лоби. У Африци је жетва била рђава, јер су усјев уништили суше и скаквици.

У опште на цијелој земљи жетва није испала ни мало онако како се очекивало. Угарска, Босна и Херцеговина, Србија, Русија, Румунија, Бугарска, Турска, Источна Индија, Сједињене Америчке Државе, Канада, Аргентина, Чиле, Уругвај, Аустралија, Алжир, Триполи и Тунис су земље које производе више хране по што потребују, а Енглеска, Француска, Немачка, Италија, Аустрија, Холандија, Швајцарска, Белгија, Данска, Шведска, Норвешка, Шпанија, Португалија, Грчка, Мисир и Бразилија производе мање хране, те морају потребу да подмирују увозом. Црна Гора, Мексика, Јапан, Персија, Кина, Канада и Парагвај производе, од прилике, толико хране колико треба.

На цијелој земљи ове године је жетва оваква: пшенице је добијено 845¹ милијона метерценти (6¹ милијона мање по прошле), ражи 595¹ милијона м.д. (33¹ мање по прошле), јечма 313¹ милијона м.д. (21¹ милијона више), лоби 598¹ милијона м.д. (49¹ милијона више), кукуруза 973¹ милијона м.д. (67¹ милијона више). Кукуруза се рачуна да ће бити 126¹ милијона метерценти. За исхрану, за сјеме и друге потребе утрошиће се хране до идуче жетве 1909. године 313 7¹ милијона метерценти, што значи да је и овогодишња жетва, и ако није оаш врло добро испала, за исхрану довољна и да ће претећи 89 милијона метерценти хране. Овогодишња је жетва скупа боља по прошле, али је далеко заостала за претријешном. Што се тиче само Црне Горе она је у опште врло добра, изузев сијена, за којим се ипак свуда осјећа велика оскудна.

Винарски курс. Савез Земљорадничких Задруга у Србији отвара 15. септембра први винарски курс за спремање подручја. Курс ће се пржати у селу Бањи близу Аранђеловца и трајаће два мјесеца.

Кратке вијести

— Овак вина се држави у Србији свеплочева свупиштва.

— У Беоу је на специјал начин отворена пловња бријача и ваздушара.

— Министар трговине Франо Коштут обавио је тако, да му је живот у опасности.

— Српски радикали одлучили су да се боре против захтјева уларке владе у погледу избора српског патријарха.

— У аустријској војсци појавило се безброј случаја оболелости војника од суманутости.

— У Португалској се очекује промјена владе чим кортез 2. септембра закључе рад.

— Аустријски министар финансија, Буријан, предао је пут по Беоин.

— Врховни суд поништио је оуду убица грофа А. Потокан, Сипинског, који је био осуђан на смрт, те ће му се поново судити.

— У Цариграду су нађена убијена трајина Бугара.

— У Пешти је већ извршен поарт за уговор.

Из бијелога свијета

Љекари као злочинци. Врло је ријетких случајева раније бивало, да су лекари своју лекарску дужност злоупотребили на штету болесника, али су се у пошљедње вријеме открило да има лекара, који су вршили најодвратније злочине. Један такав случај откривен је у Шпанији. Лекар Тортог, који је био у Аларкони изабран чак и за председника општине, затворен је, јер се ушло у траг многим злочинима. Он је свога таста и тајту угушио. Када су заснажи, он је собу затворио и онда их је угушио ваздушним гласом. При лијечењу уморио је неку модестну, паркозираним. Сумњајући у сујета, да ће облати његова злочинства, он га је успавао неком тешиошћу и онда му избу лабо у лобању. Сумња се да је још много друга злочинства починио, те је над њиме поведена критична истрага.

Свијет код Беча. У Близини Беча, у Новом Мјесту, пао је тако елиан свијет, да је железница била принуђена да обустави саобраћај. Температура је три степена испод нуле.

Нови град у Бразилији. Како јављају из Рио-де-Женеира, у Бразилији се ради на томе, да се на једној висоравни подигне нови град. Тај би град подигле француске капиталисте, те су тражиле концесију за деветдесет година. Град би имао простране и планиране улице, модерне зграде и био би врло лијепо уређен, а град би имао и водовод.

Човјек украо јахт. Америка не престаје да буде земља чуда и изненађења. Американци се надицају и у крајини. У старом свијету се краде што се дограби, али тамо не маре за „границе“. Код њих као да важи она Златена „кад крадени, кради бар валане“. У Дуклесе, у Америци, неком Чоуи Џонсону пао је у очи један путнички лијеп јахт. Звао се „Деддемона“. Да ли име, или дејство овог јахта, тек Џонсон није имао мира и он дође на организу мисао. Да купи јахт, није имао сучиш, а да га остави, није вољао, јер му је на срцу остао и он онда пошети од мртве „Деддемон“ својој Деддемони. „Ако хтједнем“, рекао је, „можемо имати свој јахт“. Она није могла да каже небу. Попела је са њим, ушли су сјербез на јахт, Џонсон га откочи од обале и потера на море. Деддемон на тога управљала је „Деддемоном“ — крадила, а он вршио дужност команданта брода. И ко зна гдје би отишли, да „крмер“ не подлеже морској болести. Како је пријетила озбиљна опасност да буре јахт не разлучи, та га они притераше обали. Али њихово нишк присташиште, постало је врло бурно, јер их сачека полиција и страна у затвор. Власници украђеног јахта су били извјештали лист о крађи, те је телеграфски наређено да се пати на крадљивце, који им брзо падеше у руке и ако је Џонсон прематао име јахта и другим га крето. Тако ће за неколико часова вољне одлежати неколико година тамнице.